

Position Paper

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

Door: Maarten Waleboer, Lianneke den Toom, Rob de Greef en Jan Willem Botter

Op 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. Een kans voor alle gemeenschappelijke regelingen (GR-en) om de democratische legitimiteit van hun GR te versterken. Vóór 1 juli 2024 dienen alle GR-en gewijzigd te worden (zie onderstaande tijdlijn). Vanuit onze jarenlange ervaring bij het ontwerpen, wijzigen, opheffen en werken met GR-en delen wij onze visie op hoe de gewijzigde Wgr op zo'n manier geïmplementeerd kan worden, zodat het ook daadwerkelijk bijdraagt aan het versterken van de democratische legitimiteit.

De wijzigingen

De gewijzigde Wgr brengt procedurele veranderingen met zich mee, zoals het aanpassen van de begrotingstermijnen en de gelegenheid voor raden om zienswijze te geven over een (wijziging van een) ontwerpcollegeregeling. Ook zorgt de wetwijziging ervoor dat door een GR inhoudelijke keuzes gemaakt moeten worden. Denk daarbij aan het al dan niet instellen van een commissie, wel of geen participatie en zo ja, hoe dan, welke besluiten van het AB gaan eerst voor zienswijze naar de raden etc.

De nieuwe instrumenten

- Zienswijze over ontwerp of wijziging regeling
- Zienswijze over specifieke besluiten
- Participatie inwoners en belanghebbenden
- Actieve informatieplicht
- Gemeenschappelijke adviescommissie

Positie van de raad

Raden krijgen door de gewijzigde Wgr expliciet de mogelijkheid om een **zienswijze** te geven over besluiten van een GR. In de GR dient geregeld te worden voor welke besluiten dat mogelijk is. Achterliggende doel van de zienswijze is om de raad meer te betrekken bij inhoudelijke keuzes, zodat de raad meer grip krijgt en de kaderstellende rol beter kan vervullen. Ook het moment waarop de raden die

kunnen indienen is van belang. Is dat bijvoorbeeld als er een ontwerpbesluit voorligt bij het algemeen bestuur, of is dat al eerder in het proces? In de praktijk is het namelijk niet altijd gemakkelijk om een ontwerpbesluit aan te passen, omdat er dan al een inhoudelijk proces aan vooraf is gegaan. De sturing van de raad op inhoudelijk keuzes zit dan vaak in het voorproces. Belangrijk is dus om af te wegen welk doel het geven van zienswijze moet dienen en hoe dit op zo'n manier vertaald kan worden dat het ook daadwerkelijk effect heeft.

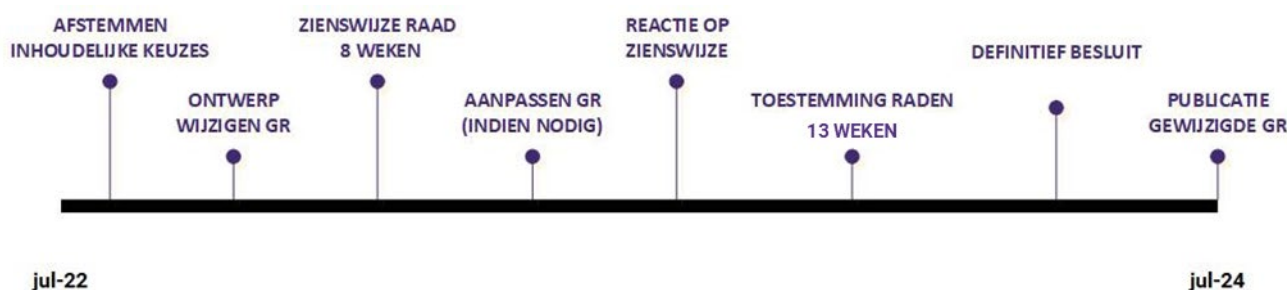
Een tweede belangrijk instrument is het instellen van een **gemeenschappelijke adviescommissie** bij een openbaar lichaam. Een mogelijkheid voor volksvertegenwoordigers om hun krachten te bundelen om nauw de ontwikkelingen in een GR te volgen en hier het gezamenlijke belang van de raden te dienen. Het goed in positie brengen van een adviescommissie kan de efficiency, transparantie en kwaliteit verhogen. Om dit te realiseren is flexibiliteit van de werkwijze van belang. Na verloop van tijd kan namelijk de behoefte aan, en daarmee de gewenste invulling van, een dergelijke commissie veranderen.

Een gemeenschappelijke adviescommissie wordt in beginsel per openbaar lichaam ingesteld. Het kan echter wenselijk zijn dat eenzelfde commissie voor meerdere GR-en opereert. Vaak treffen dezelfde gemeenten in een regio meerdere GR-en en is regionale samenwerking bij dezelfde volksvertegenwoordigers beled. Het instellen van een 'informele' **brede adviescommissie** is mogelijk. Die commissie kan vergelijkbare bevoegdheden en taken hebben als een gemeenschappelijke adviescommissie. Een commissie voor meerdere GR-en kan zorgen voor meer samenhang en diepgang en minder bestuurlijke drukte en administratieve lasten.

Inwoners en belanghebbenden staan vaak op afstand van een GR. Toch nemen GR-en besluiten die voor hen

Inwoners en belanghebbenden

belangrijk zijn. Denk aan een GGD en een Veiligheidsregio. De gewijzigde Wgr verplicht GR-en om in de regeling op te nemen of, en zo ja hoe, deze

participatie wordt vormgegeven. Op regionaal niveau is het goed invullen van participatie complex. Er is vaak een grote afstand tot de inwoners en veel onbekendheid over het bestaan en/of de inrichting van een GR. Tegelijkertijd biedt participatie een kans om gebruik te maken van de expertise en ervaringen van inwoners en belanghebbenden bij de beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering. Er zijn veel veel en verschillende participatiemogelijkheden. Denk aan inspraak bij vergaderingen of online forums. Ook is het mogelijk om **expertgroep(en)** in te richten van verschillende belanghebbenden en/of inwoners. De werkwijze van zo'n expertgroep hoeft niet in een GR opgenomen te worden. Dit zorgt voor flexibiliteit in de samenstelling en de werkwijze van zo'n groep.

"Benut de expertise en ervaringen van belanghebbenden en inwoners"

Om zo'n expertgroep vervolgens ook daadwerkelijk in positie te brengen is het van belang om goed te kijken naar een representatieve samenstelling. Voor een GR op gebied van jeugdhulp valt bijvoorbeeld te denken aan ervaringsdeskundigen, jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en voor de Omgevingsdienst aan bedrijven, woningcorporaties, natuurorganisaties en netbeheerders. Het is ook van belang om na te denken over de rol van de expertgroep: kunnen zij gevraagd en ongevraagd advies geven en hoe zwaar wegen deze adviezen dan? En op welk moment worden de belanghebbenden in positie gebracht? Welke invulling hier precies aan wordt gegeven is afhankelijk van de regionale wensen en behoeften.

Flexibiliteit en samenhang

Het centrale onderwerp bij het inzetten van de instrumenten is flexibiliteit. Flexibiliteit zorgt voor maatwerk. Tegelijkertijd moet er ook gezorgd worden voor samenhang en herkenbaarheid voor raden, inwoners en belanghebbenden. Volgens ons kan dit gerealiseerd worden door per GR of zelfs regionaal een afwegingskader te ontwikkelen over welke instrumenten, wanneer en hoe ingezet kunnen worden. Per onderwerp kunnen er dan afwegingen gemaakt worden, waardoor er gekozen kan worden welk instrument het beste gebruikt kan worden.

'Bepaal per onderwerp en per keer welk instrument het beste ingezet kan worden en met welk doel'

Om dit afwegingskader te kunnen gebruiken zou elke GR een **beslisboom** of **Nota gemeenschappelijke**

regelingen op kunnen stellen. Deze beslisboom/Nota geeft zowel aan de GR als de raden handvatten over hoe instrumenten slim ingezet kunnen worden. Bij het doorlopen van de beslisboom/nota komt dan het meest geschikte instrument of een combinatie van instrumenten naar voren. Het niet gedetailleerd opnemen van de instrumenten in de GR zorgt voor maatwerk. Het besluit over de beslisboom/nota is ook gelijk een mooie gelegenheid voor de raad om een zienswijze te geven.

Het ontwerpen van een beslisboom/nota kan ook voor meerdere GR-en in eenzelfde regio worden ontworpen. De afwegingen die onder zo'n beslisboom/nota liggen zijn dan gelijkloidend, waarbij bij de uitwerking gedifferentieerd kan worden per GR. Er zijn natuurlijk verschillen in GR-en op gebied van omvang, beleidsrijke en uitvoerende taken en de maatschappelijke opgave. Een eenduidige stevige basis in de werkwijze helpt het goed in positie brengen van volksvertegenwoordigers, inwoners en belanghebbenden.

Andere wijzigingen

- Verruiming termijnen begrotingscyclus
- Mogelijkheid tot evaluatie
- Voorwaarden en gevolgen van uittreding

Wat kunnen wij voor u doen?

Elke GR wil op zo'n manier gewijzigd worden dat het de democratische legitimiteit versterkt en tegelijkertijd niet afdoet aan de efficiëntie en effectiviteit van de GR. Vanuit onze jarenlange ervaring en expertise kunnen wij u hierbij begeleiden. Dit kunnen wij doen door regionale processen te begeleiden, passend advies te geven over het inzetten van de instrumenten, het tekstueel juridisch wijzigen van een GR of het opstellen van een beslisboom of Nota. Uiteraard kunnen wij ook als expert meelezen op een ontwerpwijziging en kijken we graag mee naar uw unieke situatie. Wij staan in de startblokken, u ook?

Meer weten over wat de wijziging voor uw samenwerkingsverband betekent? Neem contact op met onze adviseurs

Maarten Waleboer

Maarten2@proofadviseurs.nl

06 190 127 30

Lianneke den Toom

Lianneke@proofadviseurs.nl

06 574 491 72

PROOF Adviseurs BV.

Postbus 2704

3000 CS Rotterdam

info@proofadviseurs.nl

(+31)850471007

proofadviseurs.nl